

**בבית המשפט המחוזי בירושלים
בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים**

עת"ם 28692-09-12

בעניין:

1. ח', ילידת 3.4.1992, מחוסרת מעמד
2. ח', ת"ז _____
3. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע"ר

ע"י ב"כ עוה"ד בנימין אחסתרובה (מ"ר 58088) ו/או נועה דיאמונד (מ"ר 54665) ו/או עידו בלום (מ"ר 44538) ו/או חוה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או סיגי בן-ארי (מ"ר 37566) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או נמרוד אביגאל (מ"ר 51583) ו/או בילאל סביחאת (מ"ר 49838)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרות

- נ ג ד -

1. שר הפנים
2. יועמ"ש רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול
3. יו"ר ועדת ההשגה לזרים
4. יו"ר הוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים
5. מנהלת הלשכה האזורית למינהל אוכלוסין בירושלים המזרחית

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' מח"ל 7, ירושלים
טל: 02-5419555; פקס: 02-5419581

המשיבים

עתירה מינהלית

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להורות למשיבים להכריע בבקשת העותרות להסדרת מעמדה של העותרת 1 לאלתר, כך שהבקשה שהוגשה על ידי העותרות לפני ארבע וחצי שנים תאושר ולעותרת 1 יינתן רישיון לישיבת קבע בישראל.

פתח דבר

עתירה זו מוגשת לבית המשפט הנכבד לאחר חודשים רבים, רבים מדיי, בהם שבו העותרות ופנו למשיבים פעם אחר פעם, בבקשה לקבלת מענה לבקשתן להסדרת מעמדה בישראל של העותרת 1, אשר מיום היוולדה ועד עצם היום הזה הינה מחוסרת מעמד בירושלים ובעולם כולו. דא עקא, על אף הפניות הרבות ממשיכים המשיבים ומתעלמים – ביחד ולחוד – מבקשת העותרות תוך שהם ממשיכים ומותירים את העותרת 1, ביודעין, במצב הבלתי אפשרי בו היא מצויה. העתירה דן עוסקת אם כן בהתנהלות פסולה וכושלת של המשיבים בטיפולם בבקשה ובפגיעה הקשה שפוגעת התנהלות זו בעותרות 1 ו-2.

כפי שיפורט בגוף העתירה, לטיפול המזלזל, ההתעלמות והסחבת בבקשה שהוגשה למשיבים עוד בשנת 2008, שותפים כל המשיבים ללא יוצא מן הכלל. כך, לצד טיפול כושל של לשכת רשות האוכלוסין בבקשה תוך שליחת העותרות להגשת בקשות סרק בבית המשפט לענייני משפחה, יש להוסיף ולמנות את השתהות הוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים במתן החלטה בבקשה, את התנהלות הלשכה המשפטית של המשיבים במסגרת ההליך המתנהל בפני ועדת ההשגה ואת התנהלות ועדת ההשגה עצמה. התנהלות המשיבים בעניינן של העותרות ובכללן ועדת ההשגה, שממשיכה ונמנעת גם כיום מלעשות מעשה בנוגע להתנהלות הפסולה, הביאו לכך כי גם לאחר שלושה חודשים מיום הגשת ההשגה, שמונה חודשים מהיום בו נודע לעותרות באקראי על העברת הטיפול בבקשתן לטיפול של הוועדה הבינמשרדית, ולמעלה משלוש שנים מיום הגשת הבקשה על ידן, מענה לבקשה אין, והעותרת 1 ואפוטרופוסיתה העותרת 2 מוצאות עצמן גם כיום במצב בו עתידן ממשיך להיות תלוי על בלימה והן נאלצות להתדפק על דלתות בית המשפט. עד מתי ימתינו העותרות?

הצדדים

1. **העותרת 1** היא מחוסרת מעמד שנמצאה בחודש אפריל 1992 כתינוקת בת יומה בפתח בית היתומים ד' בירושלים המזרחית, ללא כל פרט או מסמך מזהה. במהלך שנת 2010 נקבעו שמה ותאריך לידתה על ידי בית המשפט לענייני משפחה בירושלים. מקום לידתה וזהות הוריה הביולוגיים אינם ידועים.
2. **העותרת 2** היא תושבת קבע בישראל ומנהלת המעונות בבית היתומים שבפתחו נמצאה העותרת 1 ואשר לקחה אותה תחת חסותה וגידלה אותה כבת וכבשר מבשרה.
3. **העותרת 3** היא עמותה רשומה, אשר שמה לה למטרה לטפל, בין השאר, בענייניהם של תושבי ירושלים המזרחית שנפלו קורבן להתעמרות או קיפוח על ידי רשויות המדינה, ובכלל זה להגן על זכויותיהם בפני ערכאות, בין בשמה כעותרת ציבורית ובין כמייצגת אנשים שזכויותיהם נפגעו.
4. **המשיב 1** הוא השר אשר לו, על פי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952, הסמכות ושיקול הדעת לטפל בכל הנושאים הנובעים מחוק זה, וביניהם הענקת מעמד בישראל מטעמים הומניטאריים.
5. **המשיב 2** הוא היועץ המשפטי לרשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול (להלן: **הרשות**), אשר לראשה הואצלו מסמכויות המשיב 1 באשר לטיפול ואישור בקשות המוגשות על ידי תושבי הקבע של המדינה המתגוררים בירושלים המזרחית. בין השאר מציגים עורכי הדין של הלשכה המשפטית של הרשות את עמדת הרשות בפני המשיב/ה 2 ובפני העותרות.
6. **המשיב/ה 3**, יו"ר ועדת ההשגה לזרים, דן/ה בבקשות למתן מעמד בישראל לבני זוגם של בעלי רישיון לישיבת קבע בישראל ולבקשות למתן מעמד בישראל, לפי תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל. מתוקף סמכותו לפי סעיף 16(א) לחוק הכניסה לישראל, העביר המשיב 1 למשיב 2 את סמכויותיו לפי סעיפים 2 (א) ו-ב, 3, 3א(א), (ב) ו-ג, 4, 5, 6 – לעניין מקרים

פרטניים, ולפי סעיף 11 לחוק האמור. סמכויות המשיבה/ה 3 נקבעו בנוהל פנימי של משרד הפנים, נוהל מס' 1.5.0001, "נוהל ועדת השגה לזרים". בתקופה הרלוונטית כיהנו שני יו"רים בראש הוועדה: הנציבה עו"ד שרה בן שאול וייס, והנציב עו"ד צבי גל.

7. **המשיב 4** הוא ראש רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, המשמש בנוסף כיו"ר הוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים, שבסמכותה לבחון בקשות של זרים לקבלת מעמד בישראל מכח חוק הכניסה לישראל התשי"ב-1952 מטעמים הומניטאריים. סמכויות הוועדה הבינמשרדית ואופן עבודתה נקבעו בנוהל פנימי של משרד הפנים, נוהל מס' 5.2.0022. בתקופה הרלוונטית כיהן כיו"ר הוועדה מר אמנון בן-עמי, ראש רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול.

8. **המשיבה 5** מנהלת את הלשכה האזורית למינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית. בהתאם לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974, האציל המשיב 1 למשיבה 5 מסמכויותיו בנוגע לטיפול ואישור בקשות להסדרת מעמד בישראל, המוגשות לה על ידי תושבי ירושלים המזרחית.

עניינין של העותרות

9. ביום 6.4.1992 נמצאה העותרת 1 בפתח בית היתומים ד' בירושלים ללא כל פרט או מסמך מזהה. ניכר היה כי העותרת 1 נולדה ככל הנראה אך מספר שעות קודם למציאתה. מיד לאחר מציאתה על מפתן בית היתומים, הובהלה העותרת 1 לבית החולים, לצורך קבלת טיפול רפואי וכעבור כשבועיים היא שבה לבית היתומים. בבית היתומים לקחה אותה העותרת 2, תושבת ישראל ומנהלת המעונות בבית היתומים בפתחו נמצאה העותרת 1, תחת חסותה וגידלה אותה כבת לכל דבר. נציין בנוסף כי לעותרת 2 בן ביולוגי ושמו _____ ח' אשר כאמו, אף הוא תושב קבע בישראל.

העתק צו האפוטרופסות של העותרת 2 על העותרת 1 (וכן תרגום חופשי לעברית של הצו) מצ"ב, מסומנים 1/ע ו-2/ע בהתאמה.

10. מאז אותו יום בו נמצאה בפתח בית היתומים ועד עצם היום הזה, מתגוררת העותרת 1 בבית היתומים שבירושלים ושם מתקיים מרכז חייה. להוכחת עניין זה מצורפים להלן: אישור על מגורי העותרת 1 משנת 1992 בבית היתומים ד' המצ"ב ומסומן 3/ע; פנקס חיסונים של העותרת 1 ואישור על קבלת חיסונים המסומנים 4/ע ו-5/ע בהתאמה; ותעודות לימודים של העותרת 1 מסומנות 6/ע.

11. בניסיון להסדיר את מעמדה של העותרת 1 בישראל, פנתה העותרת 2 במהלך השנים לרשויות הרווחה, שפתחו לה תיק ואף הבטיחו לסייע לה ברישום העותרת 1. דא עקא, בסופו של יום דבר לא נעשה. עניינים אישיים נוספים – מחלה קשה וממושכת בה חלתה אמה של העותרת 2, ומשבר עמוק שפקד את בנה לאחר מות אביו וסבתו – אף הם מנעו מהעותרת 2 לקדם את עניין רישומה של העותרת 1 בישראל.

12. על אף זאת, ערכה העותרת 2 במהלך השנים בירורים לגבי האופן בו ניתן להסדיר את מעמדה של העותרת 1 בישראל. ניסיונות אלו לא העלו דבר, בין היתר כיוון שהובהר לה ע"י פקידי לשכת מינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית, שאחת הדרישות לרישום ילד במרשם האוכלוסין היא המצאת הודעת לידה, שמן הסתם לא נמצאה ברשותה ואף לא הייתה לה אפשרות להשיג. כחלק מבירורים אלו, התייעצה העותרת 2 אף עם מספר עורכי דין, שיעצו לה עצות שלא היה בהן תועלת ולא הביאו לרישום העותרת 1 במרשם האוכלוסין.

טיפול המשיבים בבקשה בלשכה

13. בסוף שנת 2007 פנו המשיגות למוקד להגנת הפרט (להלן: **העותרת 3**). ביום 14.2.2008 פנתה העותרת 3 ללשכת המשיבים שבירושלים המזרחית, ואשר המשיבה 5 עומדת בראשה, בבקשה להסדרת מעמדה בישראל של העותרת 1. בין היתר, טענה העותרת 3, כי לאור העובדה שהעותרת 1 מתגוררת כל חייה בישראל, אפטרופסיתה היא תושבת ישראל וכל זיקותיה נתונות לישראל, הרי שיש לרושמה כתושבת ישראל.

פניית העותרת 3 ללשכה מצ"ב, מסומנת ע/7.

14. ביום 9.3.2008 התקבל במשרדי העותרת 3 מכתב מטעם לשכת המשיבים, בו נאמר כי:

בהיעדר הודעה על לידת חי ע"ש הילדה, לא נוכל לדון בבקשה עד שתמציא גב' ח' פס"ד מבית המשפט לענייני משפחה.

מכתב הלשכה הנ"ל מצ"ב, מסומן ע/8.

15. בעקבות המכתב הנ"ל שלחה העותרת 3 ביום 30.3.2008 מכתב ללשכת המשיבים וביקשה הבהרה, הן באשר לדרישת הלשכה להמצאת פסק הדין מבית המשפט לענייני משפחה כשלעצמה והן לגבי האמור להיות רשום בפסק הדין.

16. מכתבה של העותרת 3 מיום 30.3.2008 מצ"ב ומסומן ע/9.

17. הואיל והן המכתב מיום 30.3.2008 והן מספר לא מועט של ניסיונות לקבל מענה מלשכת המשיבים לעניין עלו בתוהו, שבה ושלחה העותרת 3 ביום 9.7.2008 מכתב נוסף ללשכת המשיבים בעניין.

מכתבה של העותרת 3 מיום 9.7.2008 מצ"ב ומסומן ע/10.

18. עוד באותו יום נשלח מלשכת המשיבים מענה, הקובע כי הבקשה להסדרת מעמדה של העותרת 1 לא יטופל עד להמצאת פסק דין מביהמ"ש לענייני משפחה כי:

הרי מדובר באימוץ של ילדה אשר לא ידוע היכן נולדה ומתי? בנוסף לא ברור לנו למה לא המציאה גב' ח' אשר אימצה וגידלה אותה צו אימוץ אלא צו חזקה בלעדית מביהמ"ד השרעי ב 09/06 אחרי שהילדה נהייתה בת 14.

המכתב הנ"ל של לשכת המשיבים מיום 9.7.2008 מצ"ב ומסומן ע/11.

19. ביום 22.7.2008 שלחה העותרת 3 מכתב ללשכת המשיבים, בו פורט ונומק על ידה מדוע אין צו אימוץ בעניינה של העותרת 1 ומדוע התבקש צו אפוטרופסות לאחר שנים כה רבות.

מכתבה של העותרת 3 מיום 22.7.2008 מצ"ב ומסומן ע/12.

20. ביום 14.8.2008 התקבל מענה מלשכת המשיבים, הקובע בין השאר כי:

הצורך בפס"ד מבית משפט לענייני משפחה הינו בגין זיהוי פרטי הקטינה.
הרי אין הודעת לידת חי, לא ידוע היכן נולדה, ומי הם הוריה לכן בית משפט יכול לקבוע כיצד תרשם הילדה ומה יהיו פרטיה המזהים.

(ההדגשה הוספה, ב.א.).

מכתב לשכת המשיבים מיום 14.8.2008 מצ"ב, מסומן ע/13.

טיפול המשיבים בבקשה במסגרת ההליך בביהמ"ש לענייני משפחה

21. בעקבות דרישת המשיבים הגישו העותרות ביום 20.11.2008 תובענה לבית המשפט לענייני משפחה בירושלים, שעניינה מתן פסק דין הצהרתי אשר יקבע כי העותרת 1 נולדה בחודש אפריל 1992, בטווח התאריכים 1-6 לחודש; כי לא ניתן לקבוע מיהם הוריה הביולוגיים של העותרת 1; כי העותרת 2 היא האפוטרופוסית של העותרת 1, וזאת בהתאם לפסק דינו של בית הדין השרעי; וכי לא ניתן לקבוע היכן נולדה העותרת 1.

העתק תובענה תמ"ש 27580/08 ללא נספחיה מצ"ב ומסומן ע/14.

22. ביום 23.11.2008 נתן ביהמ"ש לענייני משפחה החלטה, לפיה ב"כ יועמ"ש משרד הרווחה ישקול באם רצונו להתערב בדיון.

העתק החלטת ביהמ"ש לענייני משפחה מיום 23.11.2008, מצ"ב ומסומן ע/15.

23. ביום 16.12.2008 הגישה ב"כ המשיבים הודעה ובקשה לארכה לביהמ"ש.

העתק ההודעה והבקשה מצ"ב ומסומן ע/16.

24. ביום 18.2.2009 הוגשה לבית המשפט הנכבד תגובה מקדמית בתובענה. בתגובה, ביקשה המדינה כי העותרות דכאן – והתובעות דהתם – תמצאנה מסמכים ופרטים רבים נוספים באשר לקורות את העותרת 1.

התגובה המקדמית הנ"ל מצ"ב ומסומנת ע/17.

25. בימים 12.3.2009 ו-16.4.2009 ביקשו העותרות ארכה על מנת שיתאפשר להן לאסוף ולהמציא לביהמ"ש את המסמכים הרבים שדרשו מהן המשיבים.

הבקשות לארכה מטעם העותרות מצ"ב ומסומנות ע/18-ע/19.

26. ביום 4.5.2009 הגישו העותרות את תגובתן המפורטת לתגובתם המקדמית של המשיבים.

- העתק תגובת העותרות לתגובה המקדמית מטעם המשיבים על נספחיה מצ"ב ומסומן ע/20.
27. ביום 4.5.2009 החליט בית המשפט כי על המשיבים להגיש את תגובתם בתוך 45 יום.
ההחלטה מיום 4.5.2009 מצ"ב ומסומנת ע/21.
28. ביום 5.6.2009 ביקשו המשיבים ארכה בהסכמה וביום 6.7.2009 ניתנה הארכה ע"י ביהמ"ש.
העתק הבקשה וההחלטה למתן הארכה שעל גביה, מצ"ב ומסומן ע/22.
29. ביום 14.10.2009 הגישו המשיבים את תגובתם בתובענה, בה הודיעו כי אינם מתנגדים שבית המשפט יקבע את שמה ותאריך לידתה של העותרת 1 כמבוקש בתובענה, אך מתנגדים הם לסעדים הנוספים שנתבקשו בתובענה.
תגובת המשיבים בתובענה מיום 14.10.2009 מצ"ב ומסומנת ע/23.
30. בעקבות הידברות בין הצדדים באשר להמשך ההליכים בתובענה ביקשו התובעות דהתם ביום 8.11.2009 ארכה בת שבוע, שניתנה להן ע"י ביהמ"ש.
הבקשה המוסכמת לארכה והחלטת ביהמ"ש בכתב יד על גבה, מצ"ב ומסומנת ע/24.
31. ביום 15.11.2009 ביקשו התובעות כי ביהמ"ש לענייני משפחה ייתן פסק דין חלקי, אשר יקבע את שמה ותאריך לידתה של העותרת 1 כמו גם מתן ארכה נוספת באשר לעניינים שנוותרו במחלוקת בין הצדדים.
הבקשה הנ"ל מיום 15.11.2009 מצ"ב ומסומנת ע/25.
32. ביום 29.11.2009 שבו אף המשיבים על הסכמתם למתן פס"ד חלקי באשר לשמה ותאריך לידתה של העותרת 1.
תגובת המשיבים הנ"ל מצ"ב ומסומנת ע/26.
33. ביום 6.12.2009 ניתנה החלטה, בה ביקש ביהמ"ש כי יובהר היאך נרשם תאריך לידתה של העותרת 1 בפנקס החיסונים בתאריך הקודם לתאריך מציאתה על ידי העותרת 2 וביום 22.12.2009 הגיבו העותרות להחלטה.
ההחלטה מיום 6.12.2009 ותגובת העותרות לה מצ"ב ומסומנות ע/27-ע/28.
34. ביום 21.1.2010 קבע בית המשפט לענייני משפחה כי העותרת 1 נולדה ביום 3.4.1992.
ההחלטה מיום 21.1.2010 מצ"ב ומסומנת ע/29.
35. ביום 23.2.2010 הגישו העותרות לביהמ"ש לענייני משפחה תגובה משלימה מטעמן באשר לסוגיות שנוותרו במחלוקת בין הצדדים, ואשר עוסקות בהתנגדותם התמוהה של המשיבים

לדרישתם שלהם – המתוארת בסעיפים 14-20 דלעיל – להמצאת פסק דין באשר למקום לידתה וזהות הוריה של העותרת, כמו גם באשר להתנגדות המשיבים לקביעה כי העותרת 2 היא האפוטרופסית של העותרת 1. התגובה המשלימה הוגשה לביהמ"ש בצירוף חוות דעת של אגף הרווחה של עיריית ירושלים בעניינן של העותרות 1-2.

התגובה המשלימה וחוות הדעת מצ"ב ומסומנות ע/30-31.

36. ביום 8.4.2010 וביום 17.5.2010 שבו והגישו העותרות לביהמ"ש לענייני משפחה בקשה בכתב ובקשה מוסכמת בבקשה בכתב, למתן פסק דין חלקי באשר לשמה של העותרת 1, אשר אף הוא כבר הוסכם בין הצדדים.

הבקשה בכתב והבקשה המוסכמת מיום 8.4.2010 ומיום 17.5.2010 מצ"ב ומסומנות בהתאמה ע/32-33.

37. בניי לביני שבו ופנו העותרות ביום 7.2.2010 ללשכת המשיבים, בבקשה לחידוש הטיפול בבקשתן להסדרת מעמדה של העותרת 1, נוכח קביעת ביהמ"ש לענייני משפחה באשר לתאריך לידתה של העותרת 1.

מכתב העותרות ללשכת המשיבים מיום 7.2.2010 מצ"ב ומסומן ע/34.

38. ביום 3.5.2010 הגישו המשיבים הודעה ובקשה מוסכמת למתן ארכה מטעמם לעניין מתן עמדתם בנושאים שנותרו במחלוקת בין הצדדים.

ההודעה והבקשה מצ"ב ומסומנת ע/35.

39. ביום 10.6.2010 הגישו המשיבים תגובה משלימה מטעמם לנושאים שנותרו במחלוקת בין הצדדים.

תגובת המשיבים מיום 10.6.2010 מצ"ב ומסומנת ע/36.

40. ביום 20.9.2010 הגישו העותרות דכאן לביהמ"ש לענייני משפחה את תגובתן לתגובה המשלימה של המשיבים מיום 10.6.2010, כמו גם בקשה מוסכמת להכרעה בבקשות בכתב מהתאריכים 8.4.2010 ו-17.5.2010.

תגובת העותרות לתגובת המשיבים מיום 20.9.2010 מצ"ב ומסומנת ע/37.

41. ביום 13.10.2010 שבו העותרות והגישו לביהמ"ש בקשה למתן החלטה בעניין קביעת שמה של העותרת 1.

הבקשה למתן החלטה מיום 13.10.2010 מצ"ב ומסומנת ע/38.

42. ביום 26.10.2010 ניתן פסק דין מתוקן, בו נקבע כי שמה של העותרת 1 אף הוא כמבוקש בתובענה.

- העתקי פסק הדין המתוקן מיום 26.10.2010 מצ"ב ומסומן ע/39.
43. ביום 6.12.2010 הגישו העותרות בקשה להבהרה כי פסק הדין מיום 26.10.2010 הוא חלקי בלבד וביום 16.12.2010 ניתנה ההחלטה כמבוקש.
- הבקשה להבהרה מיום 6.12.2010 וההחלטה מיום 16.12.2010 מצ"ב ומסומנות בהתאמה ע/40-ע/41.

המשך טיפול לשכת המשיבים בבקשה

44. בעקבות מתן פס"ד החלקי בתובענה פנו המשיגות ביום 2.1.2011 למשיב, בדרישה לחדש את הבקשה להסדרת מעמדה של העותרת 1 בישראל.
- העתק פניית המשיגות למשיב מיום 2.1.2011 מצ"ב ומסומן ע/42.
45. ביום 17.1.2011 נתבקשו העותרות 1 ו-2 על ידי לשכת המשיבים להמציא טופס קורות חיים ותמונות פספורט.
- מכתב לשכת המשיבים מיום 17.1.2011 מצ"ב ומסומן ע/43.
46. ביום 30.1.2011 שלחו העותרות את טופס קורות החיים שנדרש על ידי המשיבים ושבנו על דרישתן לחידוש הטיפול בבקשה.
- מכתב העותרות ללשכת המשיבים מיום 30.1.2011 מצ"ב ומסומן ע/44.
47. ביום 2.3.2011 שבו ופנו העותרות ללשכת המשיבים בעניין.
- המכתב מיום 2.3.2011 מצ"ב ומסומן ע/45.
48. ביום 6.4.2011 ומענה מטעם לשכת המשיבים אין, שבו העותרות ופנו ללשכה בבקשה לחידוש הטיפול בבקשה.
- המכתב מיום 6.4.2011 מצ"ב ומסומן ע/46.
49. ביום 5.5.2011 ומענה מטעם לשכת המשיבים עדיין אין, שבו העותרות ופנו ללשכה בבקשה לחידוש הטיפול בבקשה.
- המכתב מיום 5.5.2011 מצ"ב ומסומן ע/47.
50. ביום 5.7.2011 שבו העותרות ופנו ללשכה בבקשה לחידוש הטיפול בבקשה.
- המכתב מיום 5.7.2011 מצ"ב ומסומן ע/48.
51. ביום 7.8.2011 שבו העותרות ופנו ללשכה בבקשה לחידוש הטיפול בבקשה.
- המכתב מיום 7.8.2011 מצ"ב ומסומן ע/49.

52. ביום 8.9.2011 שבו העותרות ופנו ללשכה בבקשה לחידוש הטיפול בבקשה.

המכתב מיום 8.9.2011 מצ"ב ומסומן ע/50.

53. ביום 18.9.2011 ולאחר חודשים רבים קיבלו העותרות 1 ו-2 זימון לשימוע בלשכת המשיבים.

הזימון לשימוע בלשכת המשיבים ופרוטוקול השימוע, אשר נערך ביום 25.9.2011, מצ"ב ומסומנים ע/51-52/ע.

54. בחלוף כחודשיים ממועד עריכת השימוע, נאלצו העותרות לשוב ולפנות ללשכת המשיבים בבקשה לחידוש הטיפול בבקשתן.

מכתב העותרות מיום 24.11.2011 מצ"ב ומסומן ע/53.

55. ביום 7.12.2011 נערך בבית המשפט לענייני משפחה שבירושלים דיון, במסגרתו נדונו העניינים שנתרו במחלוקת בין הצדדים בתובענה תמ"ש 27580/08 סביב הבקשה כי בית המשפט יקבע כי אין אפשרות לזהות את הורי העותרת 1 ושאי אפשר לקבוע מהו מקום לידתה. במסגרת הדיון בבית המשפט לענייני משפחה הודיעה ב"כ המשיבים לביהמ"ש בין השאר כי:

1. קביעות ביהמ"ש הנכבד בפסק דינו באשר לשמה ותאריך לידתה של המבקשת 1 (העותרת 1, ב.א.). **מספקות את המשיבים** ודי בהן לצורך טיפול בבקשת המעמד של המבקשת 1.

2. בקשת המעמד מטעם המבקשת 1 נמצאת בטיפולם של המשיבים. בעת זו מצויה הבקשה בטיפול במטה רשות האוכלוסין, **לקראת העברתה לדיון בפני הוועדה הבינמשרדית באחת מישיבותיה הקרובות.**

3. במסגרת הטיפול בבקשת המעמד מטעם המבקשת 1, לא תופנה המבקשת 1 על ידי המשיבים להליכים הצהרתיים בפני הערכאות השיפוטיות.

(ההדגשות הוספו, ב.א.).

העתק פרוטוקול הדיון בתמ"ש 27580/08 מיום 7.12.2011 מצ"ב ומסומן ע/54.

כך, שלוש שנים ורבע לאחר שלשכת המשיבים הורתה לעותרות להמציא לה פסק דין הצהרתי, שיכלול בין השאר קביעות לגבי מקום לידתה של העותרת 1 וזהות הוריה, ושלחו את העותרת להליך משפטי ארוך ומתיש, שבו בהם המשיבים מדרישות אלו.

העברת הטיפול בבקשה לוועדה הבינמשרדית

56. יודגש, כי עד הדין ביום 7.12.2011, לא העותרות ולא בא-כוחן ידעו, כי הבקשה לרישום העותרת 1 הועברה לוועדה הבינמשרדית. איש לא הודיע להן על כך בכל שלב, ולא נתאפשר להן להעלות טענותיהן בצורה סדורה בפני הוועדה הבינמשרדית. הנה כי כן, בעקבות ההודעה המפתיעה מצד ב"כ המשיבים, כי הבקשה למתן מעמד לעותרת 1 הועברה לדין בפני הוועדה הבינמשרדית שהמשיב 4 עומד בראשה, נשלח לוועדה ביום 13.12.2011 מכתב הבהרה, שכלל הוספת טיעונים בעניינה של העותרת 1.

המכתב מיום 13.12.2011 מצ"ב ומסומן ע/55.

57. באין מענה למכתב מיום 13.12.2011, שבו העותרות ושלחו לראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין של המשיבים מכתב נוסף ביום 29.12.2011, ובו שבו על בקשתן להבין מה עלה בגורל התיק של העותרת 1.

המכתב מיום 29.12.2011 מצ"ב ומסומן ע/56.

58. ביום 4.1.2012 התקבל במשרד העותרת 3 מענה לאקוני מטעם ראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין של המשיבים, המאשר כי הבקשה הועברה לבחינת הוועדה. ביום 12.2.2012 פנו העותרות פעם נוספת לראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין של המשיבים, בניסיון להבין האם עניינה של העותרת 1 כבר הועלה לדין בוועדה שבראשה עומד המשיב 4 בעתירה זו.

העתק המכתב של ראש דסק מרכז מיום 4.1.2012 והמכתב של העותרות לראש דסק מרכז מיום 12.2.2012 מצ"ב ומסומנים בהתאמה ע/57-ע/58.

59. כאשר מענה למכתבי העותרות בושש לבוא, שבו העותרות ושלחו ביום 12.3.2012 מכתב נוסף לראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין.

המכתב מיום 12.3.2012 מצ"ב ומסומן ע/59.

60. בצר להן ובאין מענה מצד המשיבים פנה ב"כ העותרות ביום 14.3.2012 לב"כ המשיבים בתמ"ש 27580/08 וביקשה להבין האם הבקשה להסדרת מעמדה של העותרת 1 מצויה בטיפול במטה רשות האוכלוסין, כפי שהודע לביהמ"ש במסגרת הדין, כי הבקשה מצויה לקראת העברתה לדין בפני הוועדה הבינמשרדית באחת מישיבותיה הקרובות.

61. ביום 18.3.2012 הודיעה ב"כ המשיבים בתמ"ש 27580/08 באדיבותה לעותרות כי ממשרד הפנים נמסר כי:

הבקשה למעמד מטעם המבקשת ממתינה לעלות לדין בפני הוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים. הבקשה תדון בפני הוועדה באחת מישיבותיה הקרובות, ככל הנראה לוועדה שקבועה לחודש אפריל או מאי.

המכתב מיום 18.3.2012 מסומן ע/60.

62. באין מענה שבו העותרות ופנו ביום 11.4.2012 לראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין של המשיבים בניסיון נוסף לברר מה עלה בגורל בקשתן.

המכתב הנ"ל מצ"ב ומסומן ע/61.

63. ביום 15.5.2012 שוב פנו העותרות לראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין של המשיבים בעניין.

המכתב מיום 15.5.2012 מצ"ב ומסומן ע/62.

64. ביום 13.6.2012 נתקבל מכתב לאקוני נוסף מטעם ראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין של המשיבים, החוזר על ההגד החתום כי הבקשה הועברה לטיפול הוועדה הבינמשרדית ולכשתתקבל החלטה תועבר החלטה לידי המשיגות.

המכתב מיום 13.6.2012 מצ"ב ומסומן ע/63.

65. לאחר חודשים רבים והשתהות רבה מצד הוועדה שהמשיב 4 עומד בראשה, ונוכח כניסתו לתוקף של נוהל חדש ומעודכן, שחייב את העותרות למצות הליכים בענייני הוועדה הבינמשרדית אל מול המשיבה 3, בטרם יתדפקו על דלתות בית המשפט הנכבד, נאלצו העותרות לפנות למשיבה 3 ולהגיש לה השגה בעניין.

העתק ההשגה 441/12 שהוגשה למשיבה 3 ביום 17.6.2012 מצ"ב ומסומן ע/64.

ההליך בפני ועדת ההשגה לזרים – השגה 441/12

66. ביום 21.6.2012 ניתנה החלטת המשיבה 3, לפיה ב"כ המשיב 2 ייתן מענה בשם המשיבים לסעדים הזמניים והעיקריים שנתבקשו בהשגה שהגישו העותרות דנן תוך 14 ו-30 יום בהתאמה.

העתק ההחלטה מיום 21.6.2012 מצ"ב מסומנת ע/65.

67. משלא ניתן מענה ואף לא התקבלה תגובה כלשהי לסעד הזמני, החליטה המשיבה 3 ביום 5.7.2012 כי הסעד הזמני יינתן על ידה.

העתק ההחלטה הנ"ל מצ"ב ומסומנת ע/66.

68. משלא ניתן כל מענה אף לסעד העיקרי שנתבקש בהשגה במסגרת המועד הקצוב לכך, פנו העותרות-משיגות בעניין למשיבה 3.

פניית העותרות-משיגות לוועדה מיום 24.7.2012 מצ"ב ומסומנת ע/67.

69. ביום 24.7.2012 נתן המשיב 3 החלטה, לפיה ב"כ המשיב 2, יעדכן אותו על המועד בו תינתן תגובתו להשגה תוך 7 ימים.

החלטת הנציב מיום 24.7.2012 מצ"ב ומסומנת ע/68.

70. כאשר בחלוף 7 ימים לא התקבלה כל תגובה מטעם ב"כ המשיב 2, פנו העותרות-משיגות ביום 1.8.2012 בשנית לנציב.
- פניית העותרות-משיגות לנציב מיום 1.8.2012 מצ"ב ומסומנת ע/69.
71. ביום 6.8.2012 ניתנה החלטה נוספת על ידי הנציב שקבע כי:
אכן בושה. ב"כ המשיב תגיש תשובתה לאלתר.
החלטת הנציב מיום 6.8.2012 מצ"ב ומסומנת ע/70.
72. בחלוף עשרה ימים נוספים ומענה מטעם המשיבים אין, שבו ופנו העותרות-משיגות בשלישית למשיבה 3 בעניין.
הפנייה מיום 16.8.2012 מצ"ב ומסומנת ע/71.
73. ביום 19.8.2012 שב הנציב ונתן לב"כ המשיב 2 ארכה בת שבעה ימים למתן תגובה להשגה.
החלטת המשיב 3 מיום 19.8.2012 מצ"ב ומסומנת ע/72.
74. הואיל ואף ביום 27.8.2012 בוששה תגובת ב"כ המשיב 2 לבוא, שבו ופנו העותרות למשיבה 3 בעניין.
פניית העותרות למשיבה 3 מיום 27.8.2012 מצ"ב ומסומנת ע/73.
75. ביום 30.8.2012 – ולראשונה מאז הוגשה ההשגה – פנה המשיב 2 באמצעות ב"כ למשיבה 3 וביקש אורכה בת חודשיים ימים למתן תגובתו להשגה. לטענת המשיב 2, דרושה האורכה לוועדה בשל העומס המוטל עליה. והנה, על אף שמדובר בבקשה אשר אינה עולה בקנה אחד עם הודעות המשיבים מדצמבר דאשתקד ומחודש מרץ, לפיהן תועלה הבקשה לדיון באחת משיבותיה הקרובות של הוועדה, ועל אף שהמשיב 2 מתעלם מספר חודשים מן העותרות ומהחלטותיה של המשיבה 3, לא דחתה המשיבה 3 את הבקשה ותחת זאת היא שבה ומבקשת את עמדת העותרות-משיגות לבקשה.
בקשת המשיב 2 לאורכה והחלטת המשיבה 3 על גבה בכתב יד, מצ"ב ומסומנת ע/74.
76. כך, מוצאות עצמן העותרות בחלוף למעלה מארבע שנים וחצי מיום הגשת הבקשה על ידן, ולאחר שנשלחו להמציא פסק דין מבית המשפט לענייני משפחה שבמסגרת הדיון בו נודע להן אגב אורחא כי בקשתן הועברה לעיונה של ועדה, אשר לא טרחה לעדכן בעניין ואשר בניגוד להודעות המשיבים, נחזה עתה כי היא כלל לא דנה בבקשתן, מוצאות העותרות עצמן אל מול שוקת שבורה כשבידן הודעות שווא ולמולן ועדה ששבה ומעניקה אורכות למשיבים האחרים, שהינם בשר מברשה. נוכח המבוי הסתום אליו נקלעו העותרות, והואיל והן קצו בהודעות השווא של המשיבים והאורכות החוזרות ונשנות – שניתנו על ידי המשיבה 3 כשכלל לא נתבקשו – שניתנות למשיבים, הן נאלצות להתדפק כיום על דלתות בית המשפט הנכבד.

המסגרת המשפטית

77. כפי שתואר בהרחבה בפרק העובדתי, אין ספק כי במסגרת הטיפול בבקשה להסדרת מעמדה של העותרת 1, נפלו העותרות דן קורבן להתנהלות שערורייתית שכללה עיכובים ניכרים, הפניה להמצאת פסק דין הצהרתי שנתבררה כשגויה בחלקה והתעלמות מוחלטת מצד המשיבים. ההתנהלות הפסולה של המשיבים המתוארת לעיל, הותירה ומותירה גם כיום את העותרות – ובפרט העותרת 1 שביני לבני כבר הפכה לאשה צעירה שנותרה מחוסרת מעמד בכל העולם – במצב של חוסר ודאות קשה ומתח לגבי עתידן.

78. בראש ובראשונה נציין את טיפול לשכת המשיבים, שבראשה עומדת המשיבה 5, בבקשה. ברי כי טיפול לשכת המשיבים בבקשה הוא פסול ונגוע בסחבת קשה. לאחר שישה חודשים בהם שבות העותרות ופונות ללשכה בניסיון לעמוד על הנדרש מהן, הן מקבלות מצד הלשכה הפניה סתומה להמצאת פסק דין הצהרתי. בדרישה נתבקשו העותרות על ידי לשכת המשיבים להמציא פס"ד, שיכלול בין השאר קביעות שמאוחר יותר הם התנגדו להם – דרישה לקביעה כי לא ניתן לקבוע את מקום לידתה וזהות הוריה של העותרת 1. רק בעבור מספר שנים ממועד הגשת הבקשה, כאשר התייצבו הצדדים לדיון בתובענה בבית המשפט לענייני משפחה, הודיעה ב"כ המשיבים כי למעשה אכן אין כל צורך להמציא פסק דין הצהרתי בעניין הדרישות התמוהות שהמציאה לשכת המשיבים לעותרות בשנת 2008.

79. למגינת לב, התנהלותה הפסולה של לשכת המשיבים בטיפול בבקשה לא פסקה גם לאחר שהעותרות פנו לקבלת פסק דין הצהרתי, כפי שהורתה להן הלשכה. כך, בין השאר, ללא מתן כל הודעה לעותרות 1 ו-2 ולב"כ העותרת 3, הועברה הבקשה להסדרת מעמדה של העותרת 1 לטיפול של הוועדה הבינמשרדית. כך, במחשכים, הונחה בפני הוועדה הבינמשרדית בקשה הומניטארית העוסקת בעניינה של העותרת 1, ללא שלעותרות עצמן תינתן כל אפשרות לשטוח את טענותיהן ולגולל את סיפורן בפני הוועדה הבינמשרדית.

80. לעניין זה נדגיש כי אף הוועדה הבינמשרדית שבראשה עומד המשיב 4 אינה יכולה לרחוץ בניקיון כפיה. הוועדה לא יידעה את העותרות על העברת הבקשה מלשכת המשיבים לטיפול ולפיכך אף לא יידעה אותן בדבר האפשרות לשטוח את עניינן בפניה. בנוסף, משתהה הוועדה הבינמשרדית במתן החלטתה בעניינה של העותרת 1 מזה חודשים רבים. נזכיר כי הן במסגרת הדיון בפני בית המשפט לענייני משפחה ביום 7.12.2011 והן במסגרת הודעתה האדיבה של ב"כ המשיבים בתמ"ש 27580/08, הודע לעותרות כי עניינה של העותרת 1 יעלה לדיון בוועדה באחת מן הישיבות הקרובות שלה. כיום, למעלה מתשעה חודשים מהדיון בביהמ"ש לענייני משפחה, עדיין אין מענה לבקשה.

81. להתנהלות הפסולה של המשיבים דלעיל יש לצרף את התנהלותו של המשיב 2, אשר מתעלם באופן בוטה ולאורך זמן מהעותרות ואף מהמשיב 3, אשר כמוהו הוא אורגן ובשר מבשרו של המשיב 1. בהתנהלותו המבישה המתוארת לעיל בפרוטרוט הפך המשיב 2, שמייצג את עמדת המשיבים בהליכי ההשגה המתנהלים בפני המשיב 3, לריק מתוכן ואת העותרות ואת

המשיבים 3 לחוכא ואיטלולא. המשיב 2 אף אינו טורח לעדכן את הוועדה באשר למועד בו כן יואיל להגיב להשגה. המשיב 2 פשוט מתעלם מן ההליך.

82. לבסוף תבקשנה העותרות להדגיש כי אף המשיב 3 אינו יכול לרחוץ בנקיון כפיו ולהתנער מההתנהלות הפסולה שתוארה לעיל. המשיב 3, אשר בפניו מתנהל הליך ההשגה אשר אמור לשוות להליך גוון של הליך משפטי ותקין, נתן למשיב 2 פעם אחר אורכות אשר כלל לא נתבקשו על ידי המשיב 2, שלא טרח לבקש כל אורכה, אלא הקפיד להתעלם מן ההשגה באופן בוטה. כך, כאשר לכל בר בי רב דחד יומא ברור כי המשיב 2 הפך את הליך ההשגה לריק מתוכן, המשיך המשיב 3 ליתן לו אורכות חוזרות ונשנות, תוך שהוא עושה שימוש מגוחך בדרישה למענה תוך שבעה ימים, לאלתר ועוד כיו"ב. עמדת העותרות היא כי בהתנהלותו זו הפך המשיב 3, שבמהותו אינו אלא עוד אורגן ובשר מבשרם של שאר המשיבים, למסייע לדבר עבירה ולשותף מלא להתנהלותם הפסולה של שאר המשיבים.

83. להלן ייטען, כי התנהלותם של המשיבים בבקשה דנן בכלל ובאי המענה בפרט, מנוגדת לחובותיהם המינהליות וכי לאי-מענה המשיבים לבקשה בשלבים השונים של הטיפול בה, השלכות חמורות. נפרט את הטענות אחת לאחת.

אי מענה המשיבים מנוגד לחובתם כרשות לפעול במהירות הראויה

84. על המשיבים, ככל רשות ציבורית, מוטלת החובה לטפל בעניינם של פונים בהגינות, בסבירות ובמהירות ראויה. כך פסק כבוד השופט ד' לוינ בבג"ץ 6300/93 המכון להכשרת טוענות בית הדין נ' השר לענייני דתות, פ"ד מח(4) 441, 451 :

על רשות מוסמכת לפעול בסבירות. סבירות משמעה גם עמידה בלוח זמנים סביר.

לעניין זה ראו עוד :

בג"ץ 758/88 קנדל נ' שר הפנים, פ"ד מו(4) 505 ; בג"ץ 4174/93 ויאלב נ' שר הפנים (לא פורסם), בסעיף 4 לפסה"ד ; בג"ץ 1689/94 הררי נ' שר הפנים, פ"ד נא(1) 15.

85. חובתם של המשיבים לפעול בעניינם של הפונים אליהם בזריזות ראויה, מעוגנת אף בסעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, הקובע לאמור :

הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו – משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה ולחזור לעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות.

86. החובה לפעול בתוך זמן סביר, ושלא לנקוט הזנחה וסחבת בבקשות התלויות ועומדות בפני הרשות, היא מיסודותיו של מינהל תקין.

ראו לעניין זה ע"א 4809/91 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים נ' קהתי, פ"ד מח(2) 219, 190.

87. זאת ועוד, סעיף 5 לנוהל 1.5.0001 של המשיבים, "נוהל ועדת השגה לזרים", קובע כי תגובת המשיבים להשגה תינתן תוך 30 ימים ממועד קבלתה אצל המשיב. במקרה דנן, וכפי שפורט

לעיל, סטה המשיב 2 סטייה בוטה מהוראות הנוהל. התעלמותו של המשיב מהוראות הנוהל בוטה שבעתיים לאור העובדה, כי הסעד המבוקש בהשגה כולל בקשה פשוטה: מתן מענה להשגה. אכן, לשונו של המשיב 3, מדובר בהתנהלות מבישה.

"נוהל ועדת השגה לזרים" מצ"ב ומסומן ע/75.

88. במקרה דנן, בניגוד לחוק, הפסיקה והנוהל, מתעלמים המשיבים מן העותרות לחלוטין. התנהלות זו של המשיבים לא זו בלבד שאינה מהירה או יעילה, כי אם חורגת באופן קיצוני עד כדי שערורייתי מהמצופה מהתנהלות של רשות מינהלית סבירה, האמונה על היבטים משמעותיים של חיי הנזקקים לשירותיה.

אי מענה הרשות: הפרת הזכות לחיי משפחה בזכות חוקתית

89. התנהלות המשיבים כמפורט לעיל פוגעת בזכותם של העותרות לחיות בצוותא ולקיים תא משפחתי כפי שבחרו. זכותו של כל אדם להינשא ולהקים תא משפחתי הינה זכות יסוד בשיטתנו המשפטית, שאין לפגוע בה, ואשר נגזרת מזכותו של כל אדם לכבוד.

90. גם המשפט הבינלאומי קובע כי לכל אדם חירות להינשא ולהקים משפחה. כך למשל, קובע סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, כ"א 1037, אושרה ע"י ישראל ביום 3.10.91, כי:

יש להעניק הגנה וסיוע רחבים ככל האפשר למשפחה, שהיא יחידת היסוד הטבעית של החברה, במיוחד לשם כינונה, וכן כל זמן שהיא נושאת באחריות לטיפול בילדים תלויים וחינוכם...

ראו עוד: ההכרזה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם, שנתקבלה בעצרת האו"ם ב-10.12.48, ס' 18(1); סעיף 17(1) וסעיף 16(3) לאמנה הבינ"ל בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, כ"א 1040, נכנסה לתוקף לגבי ישראל ביום 3.1.1992.

91. בהתנהלותם זו, רמסו המשיבים ועודם, את חיי המשפחה של העותרות-משיגות 1 ו-2, מזלזלים בתא המשפחתי שיצרו להן ובחשיבות יציבותו. הם אינם מאפשרים לעותרות לנהל את חייהן באופן תקין תוך שהם מותירים אותן באי-ודאות מחפירה.

אי מענה של הרשות מנוגד לחובותיה לטיפול במחוסרי מעמד

92. אי הסדרת מעמדה של העותרת 1 אף מנוגד להתחייבויותיה של ישראל על פי הדין הבינלאומי.

93. בהשתהותם בהסדרת מעמדה פוגעים המשיבים יחד ולחוד בחירויות הבסיסיות ביותר של העותרת 1, עליהן התחייבה ישראל להגן, כאשר חתמה ואף אישרה את האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, ביום 3 באוקטובר 1991.

94. על פי סעיף 9 לאמנה:

מדינות שהן צד לאמנה זו מכירות בזכותן של כל אדם לביטחון סוציאלי.

ובסעיף 12 לאמנה :

מדינות שהן צד לאמנה זו מכירות בזכות כל אדם ליהנות מרמת הבריאות הגופנית והנפשית הגבוהה ביותר שאפשר להשיגה.

95. כמו כן, מפירים המשיבים את התחייבויותיהם בהתאם לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, אף היא משנת 1996.

על פי סעיף 16 לאמנה :

לכל אדם יש הזכות, כי יכירו בו, בכל מקום שהוא, כאישיות בפני החוק.

96. בנוסף קובע הדין הבינלאומי, כי יש להסדיר ולשפר את מעמדם של מחוסרי האזרחות. בסעיף הראשון לאמנה בדבר מעמדם של מחוסרי אזרחות, עליה חתמה ישראל בשנת 1954 (כתב אמנה 245.1), הוגדר המושג "מחוסר אזרחות" באופן הבא :

אדם שאינו נחשב לאזרח על-ידי שום מדינה מכוח החוק הנוהג בה.

בסעיף 27 לאמנה הוצהר כי :

המדינות המתקשרות יוציאו תעודות זהות לכל מחוסר-אזרחות שבשטחן, ושאינן בידו תעודת נסיעה בעלת תוקף.

עוד התחייבה המדינה בסעיף 32 לאמנה כי :

המדינות המתקשרות יקלו במידת האפשר, על מיזוגם והתאזרחותם של מחוסרי אזרחות. בייחוד יעשו את כל המאמצים על מנת להחיש את הליכי ההתאזרחות ולהפחית, כמידת האפשר, את ההיטלים וההוצאות הכרוכים בהליכים אלה

(ההדגשות הוספו, ב.א.).

97. ברוח אותה הכרה בינלאומית בזכות לנתינות ובחשיבותה, הוכרה גם בישראל הזכות לנתינות כזכות יסוד. אין ספק, כי העותרת 1 נופלת בגדרי ההגדרה של "מחוסר אזרחות" על פי האמנה, ושהאמנה חלה לגביה. מכך, נגזרות מחויבויותיה של מדינת ישראל כלפיה, ובכלל זה של המשיבים. לדאבון לב, במקרה שלפנינו נראה כי המשיבים בהשתהותם הרבה, גוררים רגליים בכל הנוגע להתחייבויותיהם הבינלאומיות ואף הופכים את הצהרות המדינה – שניתנו עת נחתמו האמנות – להבטחות ריקות מתוכן.

אי המענה הממושך מנציח את הפגיעה בכבוד האדם של המשיגה

98. בנוסף לאמור עד כה נבקש להדגיש, כי באי הסדרת מעמדה של המשיגה 1 במשך זמן כה רב ובניגוד מוחלט להודעות המדינה, כפי שניתנו לבית המשפט במסגרת התובענה שבכותרת,

ממשיך המשיב ומנציח את הפגיעה בזכותה של המשיגה לנתינות. הזכות לנתינות הינה זכות בסיסית, המשולבת בזכויות היסוד של האדם – לכבוד ולחירות. המדינה היא הספק המרכזי ולעיתים הבלעדי של שירותים ויתרונות רבים, הנחוצים לניהול תקין של חיים והנתינות היא גורם מכריע בקביעת רמת חייו של הפרט ואיכותם. הנתינות במדינה מאפשרת שוויון בפני החוק, השתתפות פוליטית, זכות לבריאות, זכות לתעסוקה ולנגישות לשירותי הרום ולמשאבים סוציו-אקונומיים. מתן מעמד רשמי לאדם מאפשר לו את היכולת להזדהות בפני הרשויות ובפני אחרים ולהיות ישות מוכרת, ישות שמותר לה לנוע ממקום למקום, ישות שניתן להסדיר עבורה מסמכי נסיעה. הנתינות, אם כן, היא מרכיב מכונן ומהותי של זהות אנושית וכבוד אנושי. הנה כי כן, היעדר מעמד הוא מצב פסול, הפוגע בכבודו של האדם.

ראו: יפה זילברשץ, **האזרחות: מהי ומה תהיה?** מחקרי משפט טז (תשס"א) 55, 60-61;

Jeffery L. Blackman, **State Successions and Statelessness: the Emerging Right to Effective Nationality Under International Law**, 19 Mich. J. Int'l L. 1141 (1997-1998);

Yaffa Zilbershats, **The Human Right to Citizenship** (Ardsley, New York: Transnational publishers, 2002);

Johannes M.M. Chan; **The Right to Nationality as a Human Right** 12 [1-2] Human Rights Law Journal 1 (1991).

99. הימנעות משרד הפנים, זמן כה ממושך, מהסדרת מעמדה של המשיגה 1 באופן שיבטיח את עתידה בעיר ובארץ בה גדלה והתחנכה ובה מתגוררת האישה היחידה בעולם שדאגה לה כאם במשך כל חייה, משמעותה אחת: המשיב פועל בניגוד לחובתו כרשות שלטונית להגן על חייו, על גופו ועל כבודו של אדם (ראו סעיפים 4 ו-11 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו). ללא מעמד, מוגבלות זכויותיו האזרחיות של אדם ונפגעת הווייתו האנושית. אין זה פלא, אם כן, כי הקהילה הבינלאומית - לרבות מדינת ישראל - רואות במעמד תנאי בסיסי לניהול חיים בכבוד.

ועדת ההשגה פועלת בניגוד לדין ולנוהל

100. ועדת ההשגה הוקמה, כך על פי הצהרות המשיב 1, בכדי לייעל את הטיפול בבקשות הפונים אל לשכת האוכלוסין ולהוריד מן העומס המוטל על בתי המשפט המחוזיים ביושבם כבתי משפט לעניינים מינהליים.¹ אולם בפועל מתברר, כי חריגת המשיב מהכללים המינהליים בדבר מתן מענה במהירות הראויה, אשר פורטו לעיל, אינה ייחודית למקרה דנן. ביקורת רבה נמתחה זה מכבר בבתי המשפט על המשיבה 3 אשר במשך תקופת קיומה (מאז תחילת 2009), עיכוב ההליכים בה הפך לידוע לשמצה.

101. כך, למשל, קבע בית המשפט בהחלטתו מיום 12.9.2010, בעת"ם (י-ם) 294-10 **סאלם נ' שר הפנים** (להלן: **עניין סאלם**):

¹ לעניין זה ר' הודעה מיום 14.1.2009 באתר משרד המשפטים, "מונה נציב השגות לזרים במשרד הפנים", בכתובת http://www.justice.gov.il/MOJHeb/News/News_84132009_01_14.htm.

הוועדות [הכוונה לוועדת ההשגה, ב.א.] הוקמו, בין היתר על מנת לשמש כמסננת לעתירות בנושאים הנדונים. **למרבה הצער התמשכות הליכים בפני אותן וועדות יוצרת תוצאה של כפל ושילוש הליכים כאשר בסופו של יום מוגשות עתירות גם נגד התמשכות הליכים בוועדות עצמם וגם נגד החלטות לגופו של עניין.**

(ההדגשה הוספה, ב.א.).

וכן :

עם כל ההבנה לקשיי התקנון והתקצוב המכבידים על עבודת הוועדה, אין הם יכולים להצדיק שיהוי כה רב בקבלת החלטות על ידה. זאת ועוד, יושם אל לב, כי חלק מרכזי בעיכוב נובע מן השיהוי בקבלת תגובות משרד הפנים להשגות, ולא מעיכוב במתן החלטות על ידי הוועדה עצמה. בעניין זה, קשה לקבל מצב שבו יש פער משמעותי ביותר בין פרק הזמן הנדרש למשרד הפנים להגיב על עתירות בענייני אזרחות ותושבות המוגשות לבית המשפט, לבין פרק הזמן הנדרש לו כדי להגיב להשגות באותו עניין המוגשות לוועדת ההשגה. יש לומר בהקשר זה, כי נוצר הרושם, שאופן התנהלותו של משרד הפנים, במסגרת הליכי ההשגה בוועדות, במובחן מהתנהלותו, משמוגשת עתירה מנהלית באותו עניין, והפרקליטות נכנסת לתמונה כגורם מתווך, הוא זה המהווה במידה רבה תמריץ לעותרים להגשת עתירות לבית המשפט.

(עניין סאלם לעיל, החלטה מיום 14.7.2011, ההדגשה הוספה, ב.א.).

102. בעת"ם (י-ם) 38244-03-10 ערמין נ' משרד הפנים (פורסם בנבו) התייחס בית המשפט לטענת משרד הפנים, לפיה העומס המוטל על הלשכה המשפטית אינו מאפשר להם למסור את תגובת משרד הפנים בזמן ולפי הנוהל :

עומס הדיונים המוטל על ועדת ההשגה אינו מצדיק את מחדלם של המשיבים, ופרק הזמן שנדרש לשם קבלת תגובתם, לאחר הערות חוזרות ונשנות של יו"ר ועדת ההשגה, אינו מתקבל על הדעת.

(שם, ההדגשות הוספו, ב.א.).

103. הצורך בהגשת עתירות לבית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים, בשל התמשכות הליכים הבלתי-סבירה בוועדת ההשגה, קיבל ביטוי גם בפסיקת הוצאות לטובת העותרים בעתירות כאלו :

משך הליכים בפני הוועדה בעניינו של העותר 2 אכן לא היה סביר בלשון המעטה, גם בהתחשב בכל הסבריהם של המשיבים [...]. הפיתרון הנכון נעוץ בזירוז הדיונים בוועדה וחתירה לעמידה במועדים הקבועים בנוהל עצמו לקבלת תגובות המשיב ולמתן החלטה...

עת"ם (י-ם) 39303-03-10 **פרעון נ' משרד הפנים** (פורסם בנבו, ההדגשה
הוספה, ב.א.).

104. התנהלותם הפסולה של המשיבים 2 ו-3 בכל הקשור לטיפול בהשגות פוגעת באופן יומיומי וקשה באנשים הפונים לוועדת ההשגה, בהליכים אשר היו בעבר בטיפול בתי המשפט לעניינים מינהליים וכיום נדרשים להידון בפני ועדת ההשגה. ארגוני זכויות אדם, אשר מסייעים לפונים אליהם בהגשת השגות, מביעים כבר מזה זמן את טרונייתם באשר לתפקוד הלקוי של הוועדות והסחבת הידועה לשמצה הפושה בהן.

105. כך, למשל, כבר התריעה העותרת 3 על העניין, במכתב שנשלח ע"י עוה"ד נועה דיאמונד לראש רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול של המשיבים, ביום 26.4.2011.

106. למכתב זה התווסף מכתב נוסף שנשלח בעניין ביום 19.8.2012, מטעם האגודה לזכויות האזרח בישראל לראש רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול של המשיבים. וכך נאמר בין השאר במכתב הנ"ל, על התנהלות המשיבים 2 ו-3 במסגרת הליך ההשגה:

הדיון בפני ועדת ההשגה מתנהל, לכאורה, כמו דיון משפטי (ככל שיכול להתקיים דיון משפטי שבו הצדדים אינם נשמעים בעל פה לעולם): ההשגה המוגשת דומה בצורתה לעתירה; התגובה המוגשת דומה לתגובה המוגשת לבית המשפט; ובסוף ההליך ניתנת החלטה מנומקת, הדומה לפסק דין.

כל זאת, כאמור, לכאורה, שכן למעשה אין בין הדיון בוועדה לבין דיון משפטי דבר. **הגורמים כולם – יושבי ראש הוועדה, הפרקליטות המייצגות את רשות האוכלוסין וההגירה, מזכירות הוועדה, כמו גם הפרוצדורה – נשלטים על ידי רשות האוכלוסין וההגירה והיא עושה בהם כבשלה.**

לוחות הזמנים הקבועים בנוהל הוועדה ונקבעים על ידי יושבי ראש הוועדה בהחלטותיהם, נאכפים רק על המשיגים. הללו צריכים להגיש את השגותיהם בתוך 30 ימים, ולהגיב במועדים שנקצבו להם, שאחרת השגותיהם תימחקנה. **"המשיבה" להליכים – רשות האוכלוסין וההגירה – מצווה להגיב בתוך 30 ימים, ואולם למועדים שנקבעו בנוהל, כמו גם למועדים שקוצבים יושבי ראש הוועדה בהחלטותיהם, אין כל משמעות.**

(ההדגשות הוספו, ב.א.).

מכתב העותרת 3 מיום 26.4.2011 ומכתב האגודה לזכויות האזרח מיום 19.8.2012 מצ"ב ומסומנים בהתאמה ע/76-77.

107. הנה כי כן, עניינו הרואות: התנהלותם של המשיבים 2 ו-3 היא מן המפורסמות והמקרה דנן אינו אלא דוגמה אחת מיני רבות, ליחס הבוטה והשרירותיות בהם נתקלים המשיגים מצד המשיבים, בהגישם השגות למשיבה 3. העותרות מצירות על כך שהמטרות המוצהרות

שביסוד הקמתה של ועדת ההשגה לא הושגו, וכרבים אחרים, אף הן לא זכו להליך יעיל שכן מנע מהן פנייה לבית משפט נכבד זה.

סיכום

108. מאז הוגשה הבקשה להסדרת מעמדה של העותרת 1 בתחילת שנת 2008, נתקלו העותרות פעם אחר פעם בסחבת, זלזול והתעלמות בוטה מצד המשיבים. כך קרה כאשר הוגשה הבקשה ללשכה שהמשיבה 5 עומדת בראשה, כך קרה לאחר שההליך בפני בית המשפט לענייני משפחה הגיע אל קיצו, כך קרה כאשר הטיפול הועבר ללא הודעה לוועדה שהמשיב 4 עומד בראשה וכך קרה אף לאחר שהוגשה השגה בעניין למשיבה 3. יתירה מזאת, התנהלות פסולה זו של המשיבים נמשכת גם במועד כתיבת שורות אלו.

109. התנהלות כזו אין לקבל. בית המשפט מתבקש להורות למשיבים לשים קץ לסאגה המתמשכת של פניות העותרות אליהם, ולהורות להם להיענות לאלתר לבקשת העותרות להסדרת מעמדה של העותרת 1. לסיכום ונוכח התנהלות המשיבים כולם בטיפולם בבקשת העותרות המתוארת לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד אף לחייב את המשיבים יחד ולחוד בתשלום שכ"ט עורך-דין והוצאות משפט לדוגמה לטובת העותרות.

ירושלים, 11 בספטמבר, 2012.

בנימין אחסתרובה, עו"ד,
ב"כ העותרות

(ת.ש. 52923)